ความสัมพันธ์ระหว่างภาษีมูลค่าเพิ่มและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

สุภัทฒา สุธาสันติรักษ์[*,1] และอภิญญา วนเศรษฐ[2]

[1] กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง กรุงเทพมหานคร 10400

[2] สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี 11120

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย และ 2) ความสัมพันธ์เชิงเป็นเหตุเป็นผลระหว่างภาษีมูลค่าเพิ่มและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ และรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม รายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2536 ถึงไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2557 รวม 88 ไตรมาส ด้วยการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ โดยการทดสอบความนิ่งของข้อมูล ทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว และความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างรายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ลักษณะภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยจัดเก็บได้มากกว่าภาษีประเภทอื่นๆ โดยปีงบประมาณ 2559 จัดเก็บได้สูงกว่าปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 1.1 และมีแนวโน้มขยายตัวร้อยละ 2 ในระยะเวลา 2 – 3 ปี และเป็นการจัดเก็บจากการบริโภคเป็นหลัก ใช้การคำนวณภาระภาษีด้วยวิธีเครดิต โดยนำภาษีขายลบด้วยภาษีซื้อ และเก็บภาษีโดยใช้หลักปลายทาง มุ่งเก็บภาษีจากสินค้าทุกชนิดที่มีการบริโภคในประเทศเป็นหลักไม่คำนึงว่าสินค้านั้นจะมีการผลิตที่ใด 2) ความสัมพันธ์เชิงเป็นเหตุเป็นผลระหว่างภาษีมูลค่าเพิ่มและการเติบโตทางเศรษฐกิจ พบว่ารายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มไม่เป็นสาเหตุของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นสาเหตุของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 นั่นคือ เมื่อเศรษฐกิจเจริญเติบโตส่งผลต่อรายได้รัฐบาลจากภาษีอากรซึ่งกรมสรรพากรจัดเก็บเพิ่มขึ้น เมื่อเศรษฐกิจมีการเจริญเติบโต ธุรกิจดำเนินกิจการต่อไป มีเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ มีการลงทุนเพิ่มผลผลิต จ้างงานเพิ่มขึ้น ประชาชนมีอำนาจซื้อเพิ่มขึ้น ผลิตสินค้าและบริการมากขึ้น ส่งผลให้มีการจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: ภาษีมูลค่าเพิ่ม, การเติบโตทางเศรษฐกิจ

[*]ผู้ประสานงาน: phatcha21@gmail.com

Inner book For2018-ko.indd 20 5/2/18 11:16 AM

วารสารเศรษฐศาสตร์สุโขทัยธรรมาธิราช
ISSN 1905-422X

The Relationship between Value Added Tax and Economic Growth of Thailand

Supatcha Sutasuntirak[*,1] **and Apinya Wanaset**[2]

[1] The Revenue Department, Ministry of Finance, Bangkok, Thailand 10400

[2] School of Economics, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand 11120

Abstract

The aims of this study were to 1) study the nature of Thailand's VAT 2) study the relationship between value added tax and economic growth of Thailand.

This study employed quarterly time series data of gross domestic product (GDP) and value added tax (VAT) from Q1 2536 to Q4 2557 totally 88 quarters. The econometric tools were adopted including unit root test together with cointegration test for examining the long-run equilibrium relation, and causality test for investing cause and effect of these variables.

The study's results showed that 1) value added tax of Thailand was the highest government revenue in 2016, 1.1% higher than the previous years and tended to expand to 2% in the next 2-3 years. The tax was mainly from consumption tax. Calculation using credit method by deducting purchasing tax from selling tax and tax collection base on destination principle on all kinds of consumer goods domestically regardless of place of origin 2) The relationship between VAT and economic growth has shown that tax revenue from VAT was not the cause of economic growth but economic growth had impact on the revenue of VAT at confidential level of 95 %, i.e., economic growth resulted in increasing tax collected by the Revenue Department. When the economy was growing up, business was on going with money circulation in the economy more investment in productivity and employment, higher purchasing power higher production of goods and services resulting in higher tax revenue collection.

Keywords: Value added tax, Economic growth

[*]Corresponding author: phatcha21@gmail.com

Inner book For2018-ko.indd 21 5/2/18 11:16 AM

1. บทนำ

โครงสร้างภาษีอากรของประเทศไทยมีการพึ่งพารายได้จากภาษีทางอ้อมมาเป็นระบบภาษีทางตรงมากขึ้น พิจารณาได้จากจำนวนรายได้ปีงบประมาณ 2558 รัฐบาลจัดเก็บรายได้ทั้งสิ้น 2,283,784 ล้านบาท รายได้ส่วนใหญ่ที่ได้รับมาจาก 3 กรมหลัก คือ กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต และกรมศุลกากร ซึ่งกรมสรรพากรจัดเก็บได้มากที่สุด คือ 1,729,203 ล้านบาท โดยจัดเก็บจากฐานรายได้และกำไรจากการประกอบการ การบริโภค รวมถึงดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมในการใช้บริการด้านต่างๆ และสามารถแยกตามลักษณะการจัดเก็บภาษีออกเป็น 2 ลักษณะสำคัญ คือ การจัดเก็บภาษีอากรจากฐานรายได้ หรือกำไรจากการประกอบกิจการ ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรือภาษีเงินได้นิติบุคคล อีกลักษณะหนึ่งจะจัดเก็บภาษีอากรจากการบริโภค หรือการใช้บริการและค่าธรรมเนียม ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม หรือภาษีธุรกิจเฉพาะ และเมื่อพิจารณารายได้จากภาษีอากรที่จัดเก็บได้ พบว่า รายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มจัดเก็บได้สูงที่สุด (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2558) อันเนื่องมาจากภาษีมูลค่าเพิ่มนั้นเป็นภาษีทางอ้อมที่เรียกเก็บจากบุคคลที่ซื้อสินค้าหรือบริการ โดยเก็บจากส่วนเพิ่มในแต่ละขั้นตอนของการผลิตการจำหน่าย หรือการให้บริการ อาจกล่าวได้ว่าภาษีมูลค่าเพิ่มสามารถจัดเก็บได้เพิ่มขึ้นตามมูลค่าการบริโภคที่เพิ่มขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจ

ในเชิงเศรษฐศาสตร์ การเก็บภาษีเป็นการดึงเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในมือประชาชนเข้ามาเป็นของรัฐ จึงถือเป็นตัวรั่วหนึ่งในระบบเศรษฐกิจและส่งผลให้เศรษฐกิจเสรีไม่อาจหมุนเวียนได้เต็มที่ อย่างไรก็ดี หน้าที่หนึ่งในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาลก็คือการจัดสรรการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเก็บภาษีเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการแบ่งสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด เพื่อผลิตสินค้าและบริการต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงแทรกแซงกลไกตลาดหรือกลไกราคาให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม โดยนำรายได้ภาษีที่เก็บได้มาจัดสรรเป็นรายจ่ายบริโภคภาครัฐหรือรายจ่ายลงทุนภาครัฐ เพื่อหมุนเวียนลงไปในระบบเศรษฐกิจอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น ในอีกมุมหนึ่งจึงอาจถือได้ว่าการเก็บภาษีมีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้หมุนเวียนอย่างมีประสิทธิภาพดีขึ้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาลักษณะภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย และความสัมพันธ์ระหว่างภาษีมูลค่าเพิ่มและการเติบโตทางเศรษฐกิจ สำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ นำไปสู่การตัดสินใจเชิงนโยบายในการบริหารจัดเก็บภาษี ให้เป็นไปตามหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี เป็นธรรม และประมาณการแนวโน้มการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากรได้ เนื่องจากภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่มีประสิทธิภาพสูงในการทำรายได้ให้แก่รัฐบาล

Inner book For2018-ko.indd 22 5/2/18 11:16 AM

2. การทบทวนวรรณกรรม

2.1 ทฤษฎีและแนวคิด ศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งถือเป็นภาษีทางอ้อมที่เก็บอยู่บนฐานของการบริโภค โดยจัดเก็บเฉพาะจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนการผลิต การจำหน่ายหรือการให้บริการ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) ทฤษฎีพัฒนาการโครงสร้างภาษีอากรของมัสเกรฟ (Musgrave,1970) ได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างรายได้ภาครัฐบาลในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจไว้ในหนังสือ “Fiscal system” ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างรายได้ภาครัฐบาลว่ามี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic factors) และปัจจัยทางการเมืองและสังคม (Social and political factors) โดยปัจจัยทางเศรษฐกิจมีผลต่อพัฒนาการของโครงสร้างภาษีคือ 1) เมื่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจเปลี่ยนไปตามระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจ ลักษณะฐานภาษีจะเปลี่ยนแปลงไปด้วย การจัดการด้านระบบรายได้ของรัฐบาลจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงตาม 2) วัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ ของนโยบายภาษีจะเปลี่ยนแปลงไปตามระดับขั้นของการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ ซึ่งมี 2 ระยะ คือระยะแรกเป็นระยะที่ประเทศยังมีระดับรายได้ต่ำ โครงสร้างทางเศรษฐกิจจะเป็นตัวจำกัดโครงสร้างของระบบภาษี ภาษีที่สำคัญจะมาจากภาคเกษตรกรรม ส่วนในระยะหลังเป็นระยะที่องค์กรทางเศรษฐกิจพัฒนาได้มากขึ้น ธุรกิจที่เกี่ยวกับการผลิตและการขายมีการขยายตัว ตลอดจนการขยายตัวในการจ้างงาน การใช้เงินตรา ประกอบกับการปรับปรุงด้านการจัดการ การบัญชีขององค์กรธุรกิจ มีผลทำให้สามารถปรับปรุงการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีเงินได้นิติบุคคล ตลอดจนภาษีทางอ้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ฐานภาษีมากกว่าเดิม และสัดส่วนของภาษีทางตรงต่อรายได้ภาษีทั้งหมดเพิ่มขึ้น

2) ทฤษฎีเกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic growth) หมายถึง การเพิ่มขึ้นในผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของประเทศหนึ่งหรือเมื่อความสามารถในการผลิตของประเทศเพิ่มขึ้น แนวคิดเกี่ยวกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอาจวิเคราะห์ได้โดยใช้เส้นความเป็นไปได้ในการผลิต ดังนั้น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ หมายถึง การเพิ่มรายได้และผลผลิตภายในประเทศ การเพิ่มขึ้นของผลผลิต ปัจจัยการผลิตและประสิทธิภาพการผลิต การขยายตัวของสินค้าและบริการทั้งหมด หรือการที่สินค้าและบริการเฉลี่ยต่อบุคคลขยายตัวเพิ่มขึ้น สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการชี้วัดระดับการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น เราอาจจะใช้ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น (GNP) มาใช้เป็นตัวชี้วัด โดยสามารถอธิบายได้ว่าหากผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น (GNP) เพิ่มสูงขึ้นนั้น หมายถึงประชาชนในประเทศจะมีความอยู่ดีกินดี แต่ในบางครั้งราคาสินค้าในปีนั้นอาจจะสูงขึ้นเนื่องจากเกิดภาวะเงินเฟ้อ (Inflation) จะทำให้ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น (GNP) เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นจึงอาจจะจำเป็นต้องใช้รายได้ประชาชาติที่แท้จริงต่อหัวประชากร (Real national per capita income) มาเป็นเครื่องมือในการชี้วัด โดยการนำจำนวนประชากรทั้งหมดในประเทศหารด้วยรายได้ประชาชาติที่แท้จริง (จำนวนประชากร / รายได้ประชาชาติที่แท้จริง)

Inner book For2018-ko.indd 23 5/2/18 11:16 AM

3) แนวคิดเกี่ยวกับฟังก์ชั่นของภาษีของเคนส์ แนวคิดเคนส์เชื่อมั่นว่าการกระตุ้นอุปสงค์มวลรวม โดยเฉพาะ “นโยบายการคลัง” โดยผ่านการใช้จ่ายของภาครัฐบาลและนโยบายภาษีเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อให้มีผลผลิตและการจ้างงานเพิ่มขึ้น โดยหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้ใช้แนวคิดเศรษฐศาสตร์ของเคนส์ในการดำเนินนโยบายการคลังและเศรษฐศาสตร์มหภาคด้านอื่นๆ ที่สำคัญคือ นโยบายสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และนโยบายรักษาเสถียรภาพของราคา

2.2 งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับภาษีมูลค่าเพิ่มและการเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น

ปิยะ สาชาติ (2540) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลรายเดือนตั้งแต่ พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2539 ผลการศึกษาพบว่า รายได้การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มก่อนหักคืนเงินภาษีมูลค่าเพิ่ม มีแนวโน้มสูงขึ้น แต่อัตราเพิ่มมีแนวโน้มลดลง พอสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของไทยมีประสิทธิภาพพอสมควร

ณัฐวุฒิ สิทธิสมาน (2543) ได้ศึกษาผลกระทบจากภาษีมูลค่าเพิ่มต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2536 – 2542 ผลการศึกษาพบว่า ภาษีศุลกากรขาเข้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีการค้าเฉพาะอย่าง เงินกำไรจากกิจการผูกขาดเงินค่าธรรมเนียม และภาษีอื่นๆ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกันเช่นเดียวกับภาษีทั้งหมด เนื่องจากการเก็บภาษีเป็นการลดอำนาจซื้อของผู้บริโภค และผู้ผลิตเองไม่สามารถทำการผลิตได้เต็มที่ เนื่องจากกำไรส่วนหนึ่งถูกหักเป็นภาษี ทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างล่าช้า

ชุตินันท์ ตันรุ่งเรืองพร (2545) ได้ศึกษาความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้ของหน่วยการจัดเก็บภาษีกรมสรรพากร วัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบระดับของความสามารถในการเสียภาษีเงินได้และระดับความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้ของประชาชน และภาคเอกชนในประเทศตามหน่วยการจัดเก็บภาษี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่มีความสามารถในการเสียภาษีที่ควรจะเป็นและความพยายามในการจัดเก็บภาษีสูง กลุ่มที่มีความสามารถที่ควรจะเป็นสูง แต่มีความพยายามในการจัดเก็บภาษีที่ต่ำ กลุ่มที่มีความสามารถในการเสียภาษีที่ควรจะเป็นและความพยายามในการจัดเก็บภาษีที่ต่ำ และกลุ่มที่มีความสามารถในการเสียภาษีที่ควรจะเป็นต่ำ

เอกรัตน์ เอกศาสตร์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อประมาณการดัชนีชี้วัดทางภาษีอากร ที่สะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานทางภาษีมูลค่าเพิ่มทั้งในเชิงสถิตและพลวัต และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมาตรการทางภาษีที่มีผลต่อการดำเนินงานทางภาษีของภาษีมูลค่าเพิ่ม ผลการศึกษา พบว่าภาษีมูลค่าเพิ่มทำหน้าที่เป็นตัวทำรายได้ให้แก่รัฐได้ต่ำ และทำหน้าที่เป็นตัวรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้ค่อนข้างต่ำ

Inner book For2018-ko.indd 24 5/2/18 11:16 AM

ชัยโรจน์ สุขศรี (2552) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างรายได้ภาษีธุรกิจเฉพาะกับการเจริญเติบโตของธุรกิจภาคอสังหาริมทรัพย์ พบว่า การเจริญเติบโตของธุรกิจภาคอสังหาริมทรัพย์มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว และมีการปรับตัวในระยะสั้นในทิศทางเดียวกัน

ณิชชาภัทร กาญจนอุดมการณ์ (2553) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการขยายตัวของดัชนีห้องวัฏจักรธุรกิจกับอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ วัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรให้เห็นในเชิงประจักษ์ว่า ดัชนีห้องวัฏจักรธุรกิจสามารถใช้แทนผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศรายเดือนได้ พบว่า ดัชนีห้องวัฏจักรธุรกิจ สามารถใช้เป็นตัวแทนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และสามารถนำไปใช้คาดการณ์ภาวะเศรษฐกิจได้

เกนจิราณ์ อิ่นโดด (2554) ศึกษารายได้จากภาษีกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในทวีปเอเชีย ผลการทดสอบพบว่า การเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการบริโภคและค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาของรัฐ และรายได้จากภาษี มีผลทำให้อัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น ยกเว้นรายได้จากภาษีเงินได้ กำไรและส่วนเพิ่มของทุน ทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจชะลอลง

วรมน จันทร์ลาภ (2554) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างรายได้ภาษีสรรพากรกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่า รายได้ภาษีสรรพากร ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) แต่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลกับรายได้ภาษีสรรพากร ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศจึงเป็นเครื่องชี้ทิศทางของรายได้

Park (2004) ศึกษาทุนมนุษย์ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจประเทศญี่ปุ่น เพื่อศึกษาความชัดเจนของบทบาททุนมนุษย์ที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจประเทศญี่ปุ่น โดยใช้ข้อมูลรายปี พ.ศ. 2515 – 2542 และใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง ทดสอบอิทธิพลของตัวแปรทุนมนุษย์ที่มีต่อรายได้ต่อหัวของประชากร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยค่าจ้างแรงงานเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดและสามารถอธิบายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจประเทศญี่ปุ่น

มะกิเอะ อซาอิ (2549) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของภาครัฐบาลจากภาษีอากรกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ตัวแปรที่นำมาทดสอบ คือ รายได้ภาครัฐบาลจากภาษีอากรและผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งผลการทดสอบพบว่ามีความสัมพันธ์ในระยะยาว และมีความสัมพันธ์เชิงเป็นเหตุเป็นผลกับทั้งสองทาง นั่นคือ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุของการจัดเก็บภาษีและการจัดเก็บภาษีเป็นสาเหตุของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน

Inner book For2018-ko.indd 25 5/2/18 11:16 AM

3. ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษีมูลค่าเพิ่มและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เน้นในด้าน “นโยบายการคลัง” โดยผ่านการใช้จ่ายของภาครัฐบาลและนโยบายภาษีเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อให้มีผลผลิตและการจ้างงานเพิ่มขึ้น ซึ่งเครื่องมือที่สำคัญของเคนส์ในการสร้างการเจริญเติบโตในทางเศรษฐกิจ นอกจากจะใช้นโยบายการคลัง โดยผ่านงบประมาณแบบขาดดุลแล้ว ยังใช้นโยบายที่สำคัญ เช่น การลดอัตราภาษี เพื่อให้รายได้ของผู้บริโภคสามารถจับจ่ายใช้สอยได้เพิ่มขึ้น เมื่อผู้บริโภคสามารถจ่ายซื้อสินค้าและบริการ ส่งผลให้อุปสงค์ในระดับเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการผลิตสินค้าและบริการมากขึ้น ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของรายได้ย่อมนำมาสู่การเพิ่มการบริโภค รายได้และการจ้างงานในที่สุด นอกจากนี้การลดภาษี เช่น ภาษีเงินได้นิติบุคคล ให้แก่ผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตสินค้าภายในประเทศหรือผู้ส่งออกย่อมมีผลให้ต้นทุนการผลิตต่ำลง ผู้ประกอบการสามารถขยายการผลิต ซึ่งมีผลให้การลงทุน (I) และการส่งออก (X) ขยายตัวเพิ่มขึ้นและนำมาซึ่งการขยายตัวของรายได้ประชาชาติและการจ้างงานในที่สุด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ข้อมูลในการศึกษา คือ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time series data) รายไตรมาส ระหว่างไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2536 ถึงไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2557 รวม 88 ไตรมาส โดยมีแหล่งข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ธนาคารแห่งประเทศไทย, สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง และกรมสรรพากร โดยนำข้อมูลมาทำการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit root test) ทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาว (Cointegration test) และทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลกัน (Causality test) เพื่อให้ทราบถึงทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หรือความเป็นเหตุเป็นผลกันระหว่างตัวแปรนั้นๆ ว่าตัวแปรใดคือสาเหตุ (Causes) และตัวแปรใดคือผลของสาเหตุ (Effect) โดยมีแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

$$T_t = f(GDP_t)$$

โดยที่ GDP_t คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP)

T_t คือ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ณ เวลา t (VAT)

ซึ่งแบบจำลองมีที่มาจากทฤษฎีของเคนส์ แนวคิดพื้นฐานของเคนส์จะประกอบด้วย รายจ่ายเพื่อการบริโภคทั้งหมด (C) การลงทุนของเอกชนทั้งหมด (I) รายจ่ายรวมของรัฐบาล (G) การส่งออก (X) การนำเข้า (M) และรายได้ประชาชาติ (Y) โดย $Y = C + I + G + (X - M)$

Inner book For2018-ko.indd 26 5/2/18 11:16 AM

ตามแนวคิดของเคนส์ นโยบายการคลังจะมีประสิทธิภาพมากกว่านโยบายการเงินเพราะในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ จะเกิดการว่างงาน ทรัพยากรไม่ได้ถูกใช้เต็มที่ รัฐบาลสามารถใช้นโยบายการคลังผ่านงบประมาณขาดดุล ทำให้รายได้ประชาชาติและการจ้างงานเพิ่มขึ้น เพราะการใช้จ่ายภาครัฐบาลมีผลโดยตรงต่อการอัดฉีดรายจ่ายเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ (ตามสมการ $Y = C + I + G + (X - M)$ และจะมีผลมากยิ่งขึ้น หากตัวทวีคูณมีค่ามาก เพราะจะทำให้รายได้หรือผลผลิตเพิ่มขึ้นหลายรอบ ซึ่งสามารถนำไปสู่การจ้างงานเต็มที่ได้ในที่สุด

การศึกษาจะใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและวิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่อศึกษาถึงลักษณะภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภาษีมูลค่าเพิ่มกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีการทดสอบดังนี้

2.1 ทดสอบ Unit root ด้วยวิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของข้อมูลว่าข้อมูลที่นำมาใช้มีลักษณะนิ่ง (Stationary) หรือไม่ นั่นคือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความแปรปรวน (Variance) จะมีค่าคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

2.2 ทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration test) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของข้อมูลอนุกรมเวลาของตัวแปรคู่ใดๆ ว่ามีการเคลื่อนไหวสอดคล้องกันหรือไม่ และทดสอบการเคลื่อนไหวของค่าความคลาดเคลื่อน (Error term) ของสมการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ต้องการทดสอบ สามารถหาความสัมพันธ์ในระยะยาวด้วยวิธีของ Engle and Granger

2.3 ทดสอบ Causality test เป็นการนำตัวแปรที่ต้องการศึกษาไปทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลกัน (Causal relationships) เพื่อให้ทราบถึงทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือชี้ความเป็นเหตุเป็นผลกันระหว่างตัวแปรนั้นๆ ว่าตัวแปรใดคือสาเหตุ (Causes) และตัวแปรใดคือผลของสาเหตุ (Effect)

4. ผลการศึกษา

4.1 ภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศไทย เริ่มใช้มาตั้งแต่ พ.ศ.2535 โดยลักษณะโดยทั่วไปของการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศไทย สรุปได้ดังนี้ 1) ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่จัดเก็บจากการบริโภค (Tax on consumption) ดังนั้น ผู้รับภาระภาษีมูลค่าเพิ่ม (Tax burden) ที่แท้จริง คือ ผู้บริโภคคนสุดท้าย (Final consumers) 2) ภาษีมูลค่าเพิ่มจัดเก็บจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นของสินค้าหรือบริการในทุกขั้นตอนของการขายสินค้า หรือการให้บริการ เฉพาะส่วนที่ยังไม่ผ่านการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มมาก่อน ภาษีมูลค่าเพิ่มจึงได้ชื่อว่าเป็นภาษีที่จัดเก็บไม่ซ้ำซ้อนและมีความเป็นธรรมอย่างยิ่ง 3) ภาษีมูลค่าเพิ่มที่นำมาใช้ในประเทศไทย เป็นภาษีมูลค่าเพิ่มแบบการบริโภค (Consumption type VAT) ไม่มุ่งที่จะ

Inner book For2018-ko.indd 27 5/2/18 11:16 AM

จัดเก็บภาษีจากการลงทุนของผู้ประกอบการ ดังนั้นกรณีที่ผู้ประกอบการจ่ายภาษีมูลค่าเพิ่มจากการลงทุน ในเครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือรายจ่ายเพื่อการลงทุนใดๆ สามารถนำภาษีซื้อสำหรับสินค้าทุนตามหลักฐานที่มีอยู่ในใบกำกับภาษีมาหักออกจากภาษีขายได้ 4) ภาษีมูลค่าเพิ่มจัดเก็บตามหลักปลายทาง (Destination principle) สำหรับการค้าระหว่างประเทศ ถือว่าปลายทางของสินค้าหรือบริการดังกล่าวอยู่ในประเทศไทย กรณีนำเข้าสินค้าหรือบริการจากต่างประเทศ 5) ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีอากรประเมิน (Assessable tax) เช่นเดียวกับภาษีเงินได้และภาษีธุรกิจเฉพาะ ซึ่งกำหนดให้ผู้เสียภาษีหรือผู้นำส่งภาษีมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามแบบที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด

4.2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit root) การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration test) และการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลกัน (Causal relationships) ดังนี้

การทดสอบ Unit Root ของตัวแปรที่ทำการศึกษาด้วยวิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF) ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ความยาวล่าช้าของตัวแปรที่ทำการศึกษา

	at Level				at First difference				at second difference			
	AC	Lag	PAC	lag	AC	Lag	PAC	lag	AC	lag	PAC	Lag
VAT	0.959	1	0.959	1	-0.365	2	-0.372	2	-0.364	1	-0.508	2
GDP	0.961	1	0.961	1	-0.316	1	-0.292	2	-0.460	1	-0.51	3

จากตารางที่ 1 สำหรับการทดสอบ Unit root ณ ระดับ Level (Stationary at level) จะหาค่าความยาวล่าช้าที่เหมาะสมของตัวแปร VAT และ GDP โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ของค่า PAC ณ ระดับ Level และ ค่า AC ณ ระดับ First difference ค่าใดมากกว่าจะเลือกความยาวล่าช้าของตัวแปรที่เหมาะสม ณ ระดับ Level และสำหรับการทดสอบ Unit root ณ ระดับ First difference (Stationary at first difference) จะหาค่าความยาวล่าช้าที่เหมาะสมของตัวแปร VAT และ GDP โดยพิจารณาจาก ค่าสัมประสิทธิ์ของค่า PAC ณ ระดับ First difference และ ค่า AC ณ ระดับ Second difference ค่าใดมากกว่าจะเลือกความยาวล่าช้าของตัวแปรที่เหมาะสม ณ ระดับ

Inner book For2018-ko.indd 28 5/2/18 11:16 AM

First difference ผลการทดสอบ Unit root at Level ค่าความยาวล่าช้าที่เหมาะสมของตัวแปร VAT และ GDP เท่ากับ 1 ส่วนการทดสอบ Unit root at first difference ค่าความยาวล่าช้าที่เหมาะสมของตัวแปร VAT เท่ากับ 2 แต่ของตัวแปร GDP เท่ากับ 1 จึงนำค่าความยาวล่าช้าที่ได้ไปทดสอบ Unit root แต่ละระดับต่อไป

การทดสอบ Unit Root ของตัวแปร VAT และ GDP จะใช้ความยาวล่าช้าที่เหมาะสมตามตารางที่ 2 โดยสมมติฐานหลักในการทดสอบ Unit root คือ ตัวแปรที่ทำการศึกษาไม่มีลักษณะนิ่ง หรือเป็น Non-stationary พิจารณาจากการเปรียบเทียบค่าสถิติ t-statistic ที่ได้จากการคำนวณน้อยกว่าค่าวิกฤต (MacKinnon critical value) หรือเปรียบเทียบในรูปค่าสัมบูรณ์ได้ว่า ค่าสถิติที่คำนวณได้ในรูปค่าสัมบูรณ์มากกว่าค่าสถิติของ MacKinnon critical value โดยยอมรับนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 (5%) แสดงว่าปฏิเสธสมมติฐานหลัก ตัวแปรนั้นมีลักษณะนิ่ง หรือเป็น Stationary at level ผลการศึกษาตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การทดสอบความนิ่งของข้อมูล ณ ระดับ Level

ตัวแปร	รูปแบบสมการ	Level			Test of MacKinnon
		Lag	t-statistic	Prob*	C.V. (5%)
VAT	Intercept	1	-0.2196	0.9309	-2.8955
	Trend and intercept	1	-2.3413	0.4073	-3.4629
	None	1	1.3069	0.9508	-1.9446
GDP	Intercept	1	0.4665	0.9846	-2.8955
	Trend and intercept	1	-1.7727	0.7095	-3.4629
	None	1	3.6962	0.9999	-1.9446

* ที่ระดับนัยสำคัญ 5 %

ผลการทดสอบตามตารางที่ 2 พบว่าค่าสถิติ t-statistic ของทุกตัวแปรมีค่าที่ได้มากกว่าค่า MacKinnon critical value หรือมีค่าที่คำนวณได้ในรูปสัมบูรณ์น้อยกว่าค่า MacKinnon critical value ระดับนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก แสดงว่าข้อมูลอนุกรมเวลาของตัวแปรทุกตัวมีลักษณะไม่นิ่ง เป็น Non-stationary ดังนั้นเพื่อให้ได้แบบจำลองที่เหมาะสมมากที่สุดในการทดสอบจึงต้องนำข้อมูลมาทดสอบ Unit root ในระดับที่สูงขึ้น คือ ระดับ First difference

Inner book For2018-ko.indd 29 5/2/18 11:16 AM

ตารางที่ 3 การทดสอบความนิ่งของข้อมูล ณ ระดับ First difference

ตัวแปร	รูปแบบสมการ	First difference			Test of MacKinnon
		Lag	t-statistic	Prob*	(5%)
VAT	Intercept	2	-7.0347*	0.0000	-2.8963
	Trend and intercept	2	-7.1487*	0.0000	-3.4642
	None	2	-6.3179*	0.0000	-1.9447
GDP	Intercept	1	-9.4054*	0.0000	-2.8959
	Trend and intercept	1	-9.5315*	0.0000	-3.4635
	None	1	-7.3078*	0.0000	-1.9447

* ที่ระดับนัยสำคัญ 5 %

ผลการทดสอบตามตารางที่ 3 พบว่าค่าสถิติ t-statistic ของทุกตัวแปรมีค่าที่ได้น้อยกว่าค่า MacKinnon critical value หรือมีค่าที่คำนวณได้ในรูปสัมบูรณ์มากกว่าค่า MacKinnon critical value อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก แสดงว่าข้อมูลอนุกรมเวลาของตัวแปรทุกตัวมีลักษณะนิ่ง เป็น Stationary ณ ระดับ First difference สรุปได้ว่า ตัวแปรทั้งภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) และผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) มีลักษณะนิ่ง หรือ Stationary ณ ระดับผลต่างลำดับที่ 1 (First difference) โดยมีความยาวล่าช้าที่เหมาะสม แตกต่างกัน โดย ตัวแปร VAT มีความยาวล่าช้าที่เหมาะสมเท่ากับ 2 และตัวแปร GDP มีความยาวล่าช้าที่เหมาะสมเท่ากับ 1 การเลือกความยาวล่าช้าที่ทั้งคู่มีลักษณะนิ่ง และเหมาะสมในการทดสอบ ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลกันต่อไป ต้องเลือกความยาวล่าช้าที่เหมาะสม คือ 2 เนื่องจากความหมายของ VAT มีความยาวล่าช้าที่เหมาะสมเท่ากับ 1 นั้น แสดงว่าแม้ว่าความยาวล่าช้ามากกว่า 1 ตัวแปร VAT ย่อมมีลักษณะนิ่งหรือเป็น Stationary โดยความยาวล่าช้าที่เหมาะสมมากกว่า 1 เป็นต้นไป และการนำผลการศึกษาที่ได้ไปศึกษาในการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลนั้น จะใช้ความยาวล่าช้าที่เหมาะสมเท่ากัน

จากการทดสอบคุณสมบัติ Stationary ทำให้ทราบว่าตัวแปรทั้งภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) และผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) มีลักษณะนิ่ง หรือ Stationary ณ ระดับ First difference โดยมีความยาวล่าช้าที่เหมาะสม แตกต่างกัน โดย ตัวแปร VAT มีความยาวล่าช้าที่เหมาะสมเท่ากับ 2 และตัวแปร GDP มีความยาวล่าช้าที่เหมาะสมเท่ากับ 1 ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขที่จำเป็นของการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration test) โดยตัวแปรที่ใช้ทำการทดสอบจะต้อง Integrated ที่อันดับเดียวกัน และการทดสอบหาความสัมพันธ์ในระยะยาวด้วยวิธีของ Engle and Granger ในงานวิจัยนี้ สามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ระยะยาวได้ดังนี้

Inner book For2018-ko.indd 30 5/2/18 11:16 AM

$$\ln GDP_t = \alpha_0 + \alpha_1 \ln V_t + v_t$$

โดยที่ GDP_t คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP)
V_t คือ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ณ เวลา t ค่า ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT)
α_0, α_1 คือ ค่าคงที่และค่าสัมประสิทธิ์
v_t คือ ความคลาดเคลื่อน

ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) และผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) มีความสัมพันธ์ในเชิงดุลยภาพระยะยาว หรือมีลักษณะ Cointegration ซึ่งตามวิธีการทดสอบ Cointegration ด้วยวิธี Engle and Granger จะต้องทำการทดสอบด้วยว่า ค่าความคลาดเคลื่อน (Residual) ของแบบจำลองที่ประมาณการได้จากวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) มีคุณสมบัติ Stationary ด้วยหรือไม่ หากพบว่า ค่า Residual มีคุณสมบัติ Stationary ก็แสดงให้เห็นถึง ตัวแปรในแบบจำลองนั้นมีความสัมพันธ์ในระยะยาว ดังนั้น เมื่อนำค่า Residual ที่ได้จากสมการตามตารางที่ 5 มาทดสอบ Unit root ด้วยวิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF) test ในระดับ Level โดยไม่ต้องใส่ค่าคงที่และแนวโน้มของเวลา (Time trend) จะได้ผลการทดสอบตามตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 4 การทดสอบ Cointegration ด้วยวิธี Engle and Granger

ตัวแปร	Coefficient	Std. Error	t-statistic	Prob.
C	8.477610	0.171287	49.4936*	0.0000
LNV	0.528618	0.015509	34.0853*	0.0000
* ที่ระดับนัยสำคัญ 5 %				
R-squared	0.931079			
Adjusted R-squared	0.930278			
F-statistic	1161.808			
Prob(F-statistic)	0.000000			
Durbin-Watson stat	0.868384			

ตารางที่ 5 การทดสอบ Cointegration ด้วยวิธี Engle and Granger

ตัวแปร	รูปแบบสมการ	Level			Test of MacKinnon
		Lag	t-statistic	Prob*	C.V. (5%)
Resid	None	1	-2.6876*	0.0077	-1.9447

* ที่ระดับนัยสำคัญ 5 %

Inner book For2018-ko.indd 31 5/2/18 11:16 AM

ผลการทดสอบตามตารางที่ 5 พบว่าค่าสถิติ t-statistic ของทุกตัวแปรมีค่าที่ได้น้อยกว่าค่า MacKinnon critical value หรือมีค่าที่คำนวณได้ในรูปสัมบูรณ์มากกว่าค่า MacKinnon critical value อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก แสดงว่าข้อมูลอนุกรมเวลาของค่าความคลาดเคลื่อน (Residual) ของแบบจำลองที่ประมาณการมีลักษณะนิ่ง เป็น Stationary ณ ระดับ Level stationary กล่าวคือ ค่า Residual ในสมการมีคุณสมบัติ Stationary และตัวแปรในแบบจำลองมีความสัมพันธ์ในระยะยาว (Cointegration relationship) โดยอธิบายความสัมพันธ์ในแบบจำลองได้ดังนี้

สมการ คือ lnGDP = 8.4776 + 0.5286*lnV + ε
(49.493)* (34.085)*

R^2 เท่ากับ 0.93108

ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่า t-statistic ของตัวแปร
* ที่ระดับนัยสำคัญ 5 %

ความสัมพันธ์ในระยะยาวระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) และภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) พบว่า ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) อย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อตัวแปรทุกตัวเป็น Stationary แล้วจึงทำการทดสอบว่าตัวแปรใดเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของอีกตัวแปรหนึ่ง หรือตัวแปรทั้งสองกำหนดซึ่งกันและกัน โดยวิธีการทดสอบที่เรียกว่า Granger causality test เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลกัน (Causal relationships) ได้ดังนี้

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างรายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ตัวแปร	ความสัมพันธ์	F-statistic	P-value
DLNV และ DLNG	DLNV ⟶ DLNG	1.5158	0.2258
	DLNG ⟶ DLNV	4.9598*	0.0093

หมายเหตุ: A ⟶ B หมายถึง ความสัมพันธ์ที่ ตัวแปร A เป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวแปร B
* ที่ระดับนัยสำคัญ 5 %

Inner book For2018-ko.indd 32 5/2/18 11:16 AM

ผลการทดสอบตามตาราง 6 การทดสอบความเป็นเหตุเป็นผล โดยทำการทดสอบ 2 ทาง คือ ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่ม และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ว่ารายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นสาเหตุของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหรือไม่ และ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุของรายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มหรือไม่ พบว่า

ผลการทดสอบว่ารายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นสาเหตุของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหรือไม่ มีค่าสถิติที่คำนวณได้ (F-statistic = 1.5158) มากกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 สรุปได้ว่า รายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มไม่เป็นสาเหตุของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ผลที่ได้รับไม่เป็นไปตามทฤษฎีการเจริญเติบโตของเคนส์ เนื่องจากภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นส่วนหนึ่งของตัวกำหนดรายได้ประชาชาติ (รายได้จากภาษีอากร) อาจเป็นผลจากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ราคาสินค้าสูงขึ้น เนื่องจากผู้ผลิต และผู้ขายสามารถผลักภาระภาษีให้ผู้บริโภคได้ เมื่อราคาสินค้าสูงขึ้น ส่งผลต่อกำลังซื้อของผู้บริโภค ทำให้ประชาชนและภาคเอกชน บริโภคลดลง แรงจูงใจในการลงทุนเพื่อการผลิตสินค้าและบริโภคลดลง การจ้างงานลดลงส่งผลให้ทำให้ GDP ลดลง

ผลการทดสอบว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นสาเหตุของรายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มหรือไม่ มีค่าสถิติที่คำนวณได้ (F-statistic = 4.95980) น้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 สรุปได้ว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นสาเหตุของรายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่ม แสดงให้เห็นว่าเมื่อเศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตส่งผลต่อรายได้รัฐบาลจากภาษีอากรในส่วนที่หน่วยงานสรรพากรจัดเก็บเพิ่มขึ้น เมื่อเศรษฐกิจมีการเจริญเติบโต ธุรกิจสามารถดำเนินกิจการต่อไป มีเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ มีการลงทุนเพื่อเพิ่มผลผลิต มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น ประชาชนมีอำนาจซื้อเพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการผลิตสินค้าและบริการมากขึ้น ส่งผลให้มีการจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น ผลรวมจะทำให้สร้างการเจริญเติบโตในทางเศรษฐกิจหรือมีการเจริญเติบโตในผลิตผลมากที่สุดเท่าที่จะมากได้

5. สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาลักษณะภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย สรุปได้ดังนี้ 1) ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่จัดเก็บจากการบริโภค ผู้รับภาระภาษีมูลค่าเพิ่มที่แท้จริง คือ ผู้บริโภคคนสุดท้าย และจัดเก็บจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นของสินค้าหรือบริการในทุกขั้นตอนของการขายสินค้า หรือการให้บริการ เฉพาะส่วนที่ยังไม่ผ่านการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มมาก่อนภาษีมูลค่าเพิ่มจึงได้ชื่อว่าเป็นภาษีที่จัดเก็บไม่ซ้ำซ้อนและมีความเป็นธรรมอย่างยิ่งจัดเก็บตามหลักปลายทาง สำหรับการค้าระหว่างประเทศ ถือว่าปลายทางของสินค้าหรือบริการดังกล่าวอยู่ในประเทศไทย กรณีนำเข้าสินค้าหรือบริการจากต่างประเทศ 2) ประเทศไทยใช้ภาษีมูลค่าเพิ่มแบบการบริโภค ไม่มุ่งจัดเก็บภาษีจากการลงทุนของผู้ประกอบการ ดังนั้นกรณีที่ผู้ประกอบการจ่ายภาษีมูลค่าเพิ่มจากการลงทุน ในเครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือ

Inner book For2018-ko.indd 33 5/2/18 11:16 AM

รายจ่ายเพื่อการลงทุนใดๆ สามารถนำภาษีซื้อสำหรับสินค้าทุนตามหลักฐานที่มีอยู่ในใบกำกับภาษีมาหักออกจากภาษีขายได้ 3) ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีอากรประเมิน เช่นเดียวกับภาษีเงินได้และภาษีธุรกิจเฉพาะ ซึ่งกำหนดให้ผู้เสียภาษีหรือผู้นำส่งภาษีมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามแบบที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มของไทยอยู่ในระดับที่ต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ เช่น กลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น โดยมีอัตราตั้งแต่ร้อยละ 7 ถึงร้อยละ 12 ร่วมกับอัตราศูนย์สำหรับสินค้าส่งออกและสินค้าเกษตร สิ่งพิมพ์ การรักษาพยาบาล การให้บริการทางการเงิน เป็นต้น มีประเทศบรูไนเพียงประเทศเดียวที่ไม่เก็บภาษีการบริโภค แต่ประเทศเมียนมาร์ มีการเก็บภาษีการค้า ซึ่งเก็บจากฐานการค้าทั่วไปในอัตราร้อยละ 5 ถึงร้อยละ 30 โดยร้อยละ 5 เป็นการค้าทั่วไป ส่วนอัตราอื่นๆ เป็นการให้บริการที่กำหนด ได้แก่ โรงแรม โรงภาพยนตร์ ร้านอาหาร และการขนส่ง สำหรับประเทศฟิลิปปินส์ เก็บในอัตราร้อยละ 12 ส่วนประเทศกัมพูชา ลาว อินโดนีเซีย มาเลเซียและประเทศเวียดนาม เก็บในอัตราร้อยละ 10 แต่ประเทศมาเลเซียมีการเก็บภาษีจากบริการในอัตราร้อยละ 6 อีกด้วย ประเทศสิงคโปร์เก็บภาษีอัตราเดียวกันกับประเทศไทย คือ ร้อยละ 7 (กรมสรรพากร, 2557)

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษีมูลค่าเพิ่มและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีลักษณะนิ่ง เป็น Stationary ณ ระดับ First difference จึงทำการทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาว พบว่า ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) และผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) มีความสัมพันธ์ในเชิงดุลยภาพระยะยาว หรือมีลักษณะ Cointegration และค่าสัมประสิทธิ์ความเร็วของการปรับตัวในสมการเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวมีค่าเท่ากับ 0.056381 ในทิศทางตรงกันข้าม ในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาวจะถูกปรับให้ลดลงในแต่ละช่วงไตรมาส ด้วยขนาด 5% และการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลกัน พบว่า รายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มไม่เป็นสาเหตุของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นสาเหตุของรายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่ม ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานศึกษาของ วรมน จันทร์ลาภ (2554) นั่นคือ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุของการจัดเก็บภาษี แต่การจัดเก็บภาษีไม่เป็นสาเหตุของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งไม่เป็นไปตามทฤษฎี เนื่องจากทฤษฎีของเคนส์ แสดงให้เห็นว่ารายได้ประชาชาติเป็นตัวกำหนดรายได้จากภาษีอากร หรือรายได้จากภาษีอากรย่อมแปรผันโดยตรงกับรายได้ประชาชาติ หากรายได้ประชาชาติเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้รายได้จากภาษีอากรเปลี่ยนแปลงไปด้วยในทิศทางเดียวกัน แต่ทั้งนี้รูปแบบของภาษีมีทั้งแบบที่ขึ้นอยู่กับรายได้ประชาชาติ และไม่ขึ้นกับรายได้ประชาชาติ ดังนั้นภาษีมูลค่าเพิ่มในช่วงเวลาที่ศึกษาอาจจะไม่ขึ้นอยู่กับรายได้ประชาชาติ ภาษีมูลค่าเพิ่มอาจจะลดอำนาจซื้อของผู้บริโภค และผู้ผลิตไม่สามารถทำการผลิตได้เต็มที่ เนื่องจากกำไรส่วนหนึ่งถูกหักเป็นภาษี ทำให้ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างล่าช้า

Inner book For2018-ko.indd 34 5/2/18 11:16 AM

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เนื่องจากภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่มีประสิทธิภาพสูงในการทำรายได้ให้แก่รัฐบาล การศึกษาในครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้วางแผนกำหนดนโยบายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าภาษีมูลค่าเพิ่มมีความสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุของรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม อาจกล่าวได้ว่า หากรัฐบาลต้องการจัดเก็บรายได้มากเท่าไร จำเป็นต้องดำเนินมาตรการและนโยบายทางเศรษฐกิจให้ประเทศมีสภาพเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตเพิ่มขึ้นเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

เกนจิราณ์ อิ่นโดด. (2554) *รายได้จากภาษีกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในทวีเอเชีย*. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กรมสรรพากร. (2557). *ภาษีอาเซียน*. สำนักแผนภาษี, กรมสรรพากร.

ชัยโรจน์ สุขศรี. (2552). *การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างรายได้ภาษีธุรกิจเฉพาะกับการเจริญเติบโตของธุรกิจภาคอสังหาริมทรัพย์.* วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร.

ชุตินันท์ ตันรุ่งเรืองพร. (2545). *การศึกษาความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้ของหน่วยการจัดเก็บภาษีกรมสรรพากร.* วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณัฐวุฒิ สิทธิสมาน. (2543). *ผลกระทบจากภาษีมูลค่าเพิ่มต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย*. ปัญหาพิเศษปริญญาตรี, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.

ณิชชาภัทร กาญจนอุดมการณ์. (2553). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการขยายตัวของดัชนีห้องวัฏจักรธุรกิจกับอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ.* สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า, สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์.

ตรีรัตน์ วงศ์สุวัชร์. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม.*

ปิยะ สาชาติ. (2540). *การศึกษาประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศไทย.* วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.

มะกิเอะ อซาอิ. (2549). *ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของภาครัฐบาลจากภาษีอากรกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย*. การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.

วรมน จันทร์ลาภ. (2554). *ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างรายได้ภาษีสรรพากรกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ.* วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร.

Inner book For2018-ko.indd 35 5/2/18 11:16 AM

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2558). *ผลการจัดเก็บรายได้รัฐบาลสุทธิปีงบประมาณ 2558*. ข่าวกระทรวงการคลัง. ฉบับที่ 89/2558.

เอกรัตน์ เอกศาสตร์. (2545). *การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศไทย.* วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.

Musgrave, R. A. (1970). Fiscal Systems. *The Economic Journal*, 80(318), 370-372.

Park, J. W. (2004). Human capital & economic growth in Japan. *Report No. 398 V.R.F. Series.* Tokyo: Institute of Developing Economics Japan External Trade organization.

Ruebling, C. (1973). *A value added tax and factors affecting its economic impact.* Federal Reserve Bank of ST. LOUIS.

Inner book For2018-ko.indd 36 5/2/18 11:16 AM